

Observatoriu ese de doue ori in
septemana, Mercurea si Sambata.

Pretiulu

pentru Sibiu pe 1 ann intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dinu la casa cu 1 fl. mai multu pe ann; — trimis cu post'a in laintrul monarhiei pe 1 ann intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 ann 10 fl. sén 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sén 11 franci. — Numeri singuratici se dău căte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu VI.

Nr. 101.

Sibiu, Mercuri 21/2 Januariu.

1883.

„Observatoriulu“

Diariu politicu, national-economicu si literariu va intra cu 1/13 Januariu 1884 in anulu alu 7-lea alu activitatiei sale.

Program'a acestui organu de publicitate este si remane aceeasi nestramutata, nealterata intru nimicu, precum s'a presentat ea lectorilor in 1/13 Januariu 1878 adeca inainte cu siese ani. Remane aceeasi, pentruca din cete evenimente s'au rostogolit in acestu periodu preste patri'a nostra comuna, preste poporul nostru si chiar preste monarchia intréga, nici-unul nu a fostu de natura că, anume in cestiuni strictu politice si nationali se o pôta modifica catusi de puçinu, ci tocma din contra, dupace situatiunea nostra ajunse din reu in mai reu, se intielege usioru că perseverantia pe langa aceeasi programa ni se impuse de sinesi in modu cu atatu mai imperiosu, cu catusi de atunci incóce postulatele si conditiunile de vietia politica si nationale cerute pentru poporul romanu, stravechiu locitoriu in acésta monarchia, au fostu specificate si formulate la intielesu pentru tota lumea, de către o conferentia compusa din 153 barbati fruntasi, alesi inadinsu si adunati la unu locu spre a da espressiune vointie generale.

In analis'a programei nostre din Januariu 1878 diceam' intre altele:

„Ni s'a intemplatu se damu preste destui straini de aceia, carii dupace tînu cu noi, cum amu dice examen' rigorosu, in fine ne si mai intréba: Cate foi periodice aveti voi? Nici-unu respunsu nu pote fi mai confusu decat' acesta. Pas' de'i arata cai pe pareti; dara strainulu scie se mérge la posta că se'si ia unu catalogu si se'ti rosiésca cu elu nasulu, apoi se'ti tîna din nou lectiune aspra: Bine, cum credeti voi că veti esi dintru intunecime, déca nu tîneti nici macaru diarie căte tînu pe airea 200 mii de locitorii? Déca nu aveti diarie, care alt'a este lectur'a vóstra?“

„Din tóte acestea inveriamu, că campulu de activitate alu pressei nostre patriotice si cu atânta mai virtosu alu celei romanesce este asia de vastu si asia de puçinu cultivat, in catusi totu ce a produs press'a nostra periodica de ani patrudieci incóce, abia se pote considera că unu inceputu, că o spargere de agru, de si grasu, dara fôrte intielenitu si setosu de apa din ceriu. Pe catusi timpu nu ne vomu canóisce noi insine tóte conditiunile nostre actuali de existentia, nu vomu fi in stare de a informa nici pe altii; éra ne inplinindu acésta datorintia către societatea europeána, nu avemu dreptulu se ne vaieram' că altii se uita la noi preste umeri si s'au se tréca la ordinea dilei, adeca se'si védia de alte afaceri.“

Astadi dupa siese ani, in locu de a sterge unu singuru cuventu din acelea observatiuni, mai adaogem' acestea:

Press'a este recunoscuta in tóta Europ'a că una din poterile cele mari, care domina si gubera popórale. Daca romanii nu se voru interessa de press'a loru periodica si preste totu de productele proprii literarie; daca nu o voru sustinea si perfectiona si nu'si voru apara ei insii printreca cau'loru cu tóta perseverantia, se fia convinsu că acea causa prea drépta si sacra, va fi perduta, viitorulu loru inmormentat si numele loru devenit obiectu alu unei compatimiri despreiuitórie.

Precum in alte ceteve tieri, asia si in patri'a nostra lupt'a pentru existentia a luat proportionalne mai cunoscute pana acum in istoria omenimei, inse cu acea distinctiune essentiala, că aici sub masca reu ala a ideei

si integratatiei statului unu fanatismu nationalu mai intensivu si mai infuriatu chiaru decat' celu religiosu de odiniéra, tîne spiritele in agitatiune si turburare permanenta, atîsta ura, turbura pacea publica si privata a locitorilor tieri.

Pretiulu abonamentul la acestu diariu se afla in fruntea lui 8 fl. v. a. pe 1 anu, 4 fl. v. a. pe 6 luni.

Asemnatiunile se adressedia de a dreptulu la redactiune Sibiu strad'a Urediului Nr. 25. Etagiul I.

Legea nationalitatilor din statulu Ungariei.

Patere legem quam fecisti.

(Urmare.)

§. 14. Decide că comunele bisericesci se'si aléga si intrebuintiedie la purtarea matriculelor si a celorulalte afaceri bisericesci ori-ce limba voru vrea ele, inse fara a viola drepturile legali ale auctoritatilor bisericesci superioare. Totu asia ele singure au se'si aléga limb'a de inveriamentu in scólelor loru, dupa cum le va placea (tetszés szerint.)

§. 15. Corporatiunile si auctoritatile bisericesci superiori isi alegu si defigu ele insele limb'a desbaterei, a protocolului, a purtarei afacerilor si a corespondentiei cu comunele bisericesci. Daca inse limb'a alesa de acelea auctoritatii nu ar fi limb'a oficiala a statului, adeca cea magiara, atunci protocolele se se inaintedie totnodata către gubernu in traductiune autentica, că se le pôta controla.

Acésta conditiune din urma nimicesce in mare parte in praxe libertatea de a'si alege comunele limb'a afacerilor interne.

Diferitele biserici si auctoratati bisericesci avendu a corespunde unele cu altele, voru intrebuintia sau limb'a oficiala a statului, sau limb'a acelei bisericei cu care vinu ele in contactu.

§. 16. Este érasi unu micu labirintu. Acela adeca tîne, că auctoritatile superiori si supreme bisericesci (protopopi, vicari, episcopi, mitropoliti) in actele si scriptele adressate gubernului tieri se potu folosi de limb'a loru adoptata in afaceri si protocole, inse asia, că trebue se alature in colona si limb'a statului. In scriptele adressate către auctoritatile municipale (jurisdictiones) si către organele acelora au se scrie in limb'a statului, sau daca limbi protocolare sunt mai multe, in ori-care din acelea, éra comunele bisericesci in tóte afacerile loru oficiale cu gubernulu si cu auctoratati municipali potu folosi sau limb'a statului sau limb'a propria alesa de ele pentru purtarea afacerilor interne. Cu jurisdictionile straine au se corespundia in limb'a protocolara a respectivei jurisdictioni.

§. 17. In partea sa a dou'a ar fi de cea mai mare importantia pentru nationalitati, daca aceea nu s'ar fi delaturat cu totulu. Acelu §. adeca contine urmatorele dispositiuni: „Fiindcă resultatulu instructiunei publice considerat din punctulu de vedere alu culturei generale si alu prosperitatiei publice este si pentru statu scopu supremu, elu (statulu) este obligatu (köteles), că institutele statului se ingrijesc dupa putintia (a lehetoségig), pentru că cattienii de ori-care nationalitate, cari petrecu in masse mai mari (compacte), in vecinatatea districtelor locuite de densii se se pôta cultivá in limb'a loru materna, pana unde se incepe cultur'a loru academică.“

Asia dara in acestu §. 17 alu legei statulu Ungariei se obliga si recunoscere că este da-

Ori-ce inserate, se platesc pe serie séu linia, en litere merunte garmondu, la prim'a publicare căte 7 cr., la a dou'a si a trei' căte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modul celu mai usioru prin assemnatiunile poste' statului, addressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului.

„Observatoriulu“ in Sibiu.

BIBLIOTECĂ CENTRALĂ
SIBIU

1883.

toriu, că in districte, comitate, regiuni locuite de nationalitati nemagiare in masse compacte, se faca a li se da educatiune si inveriatura in limb'a loru materna in scólele statului.

Ce urmédia de aici anume pentru poporul romanescu că cetatiunii statului de nationalitate romana locitorii in masse compacte (nagyobb tömegekben)? Urmédia nesmintit si si neaperatu, că d. e. in scóle reali din Dev'a infinitate de către statu tóte studiile se se propuna numai in limb'a romana, éra limb'a statului se fia propusa că studiu obligatu.

In tocmă asia urmédia, că gimnasiulu din Lugosiu se fia prefacutu in gimnasiu romanescu; in Fagarasiu se se iufintiedie pe spesele statului scóle medii romanesci; totu asia si in Aradu, in comitatulu Bihariei si in alu Satmarului, in Turda din Transilvani'a si asia mai departe, éra in scóle elementarie si primarie (normale) infinitate si pana acum de către statu in mai multe comune romanesce sau in majoritate romanesce, se se adópte limb'a romanescă că limba de propunere.

In §. 18 se obliga totu statulu, că in scólele medii si superiori ale statului, in tînuturi unde se vorbescu mai multe limbi, pentru fia-care limba si literatura a sa se se infinitiedie catedre de professori.

Pana si acestu § fu luat in batjocura, d. e. in Dev'a, in Lugosiu, si pe airea, precum se scie din acte si reclamatiuni dese publicate in press'a periodica.

Façia cu coprinsulu acestor doi §§-i lasam' la drépt'a judecata a unui publicu nepreoccupat, că se apreciedie resistentia cerbicosa a ministrului de culte si instructiune relativa la planulu romanilor din fostulu regimentu granitariu de a infinita in Caransebesiu unu gimnasiu romanescu. Aci nu se mai pote pune cărligelulu „dupa putintia“ (a lehetoségig). De altmintrena acésta usia pe din dosu se inchide indata ce vomu reflectá la diecile de milioane de florini date cu mână larga in acesti 15 ani in totu coprinsulu statului pentru infinitare si in parte ajutorare de nenumerate scóle curatul magiare.

§. 19 tîne, că in universitatea tieri limb'a de prelegere este cea magiara, dara trebue se se infinitiedie si catedre de professori in limb'a si literatur'a celorulalte nationalitatii.

Pana la sanctionarea acestei legi din a. 1868 erá in fintia numai universitatea din Pest'a; de atunci incóci si a infinitat din avereia statului a dou'a universitate in Clusiu, cetate unguresca, dara inconjurata din tóte partile de masse compacte ale poporului romanescu. Cu tóte aceste pentru acestu poporu exista la aceeasi universitate numai o catedra de limb'a si literatur'a romana, precum exista si la cea din Pest'a numai una, dara inveriatura limbii si literaturei romanesci nu se considera că studiu obligatu, de unde apoi urmédia firesce, că studentii magiare, germani, jidovi nici nu o invatia si asia dupa ce ajungu in deregatorii publice, in viati'a practica nici nu se potu intielege cu poporul romanescu, nici a serie ceva in limb'a romana.

§. 20 Comunele isi alegu ele insele limb'a protocolara si de afaceri, dara protocolulu trebue se fia purtat in comune mestecate inca si in alta limb'a a minoritatiei, daca o va cere acésta a 5 parte dintre membrii representanti ai ei.

§. 21 Deregatorii comunali (primarii, notarii) sunt datori a se folosi in atingerea cu membrii comunei de limb'a acelora.

In acesti doi §§-i nu vedem niciari cărligulu „dupa putintia“, cu tóte acestea violatile acestori §§-i sunt de tóte dilele.

(Va urmă.)

Raportul congregatiunii comit. Carasiu-Severinu.

Că continuare la cele publicate în Nr. 100 dela Lugosiu, care este capital'a comitatului, avem de inaintea nostra unu altu raport bogatu pe 14 pagine folio. Exordiul acelui este scrisu in expressiuni si termini forte tari, dictati de impressiunile momentului produse in sufletulu scriitorului la vedereia violarei de lege si manoperelor aplicate inainte si in decursulu aceloru alegeri. Noi credem că apararea drepturilor nu are nici-o trebuinta de a'si manifesta urgi'a si dorerea sufletesca in termini asia de asprii, candu insasi descrierea alegerilor asia cum au decursu ele, este prea de ajunsu, că publicul nepreocupat se'si dea verdictul seu. Ceea ce trebuie a se releva din exordiu că impregiurare principala, considerata anume din punctu-de vedere romanescu, se coprinde in scurt'a sententia: „Preste 40 (patru dieci) membrii de nationalitate romanésca au votat cu partid'a gubernamentală. Asia dara alegatorii romani din acelu comitat n'au fostu solidari cu partid'a romanésca, ci preste 40 din ei s'au alaturat la partid'a gubernului si au votat impreuna cu aceea pe toti candidatii ei. Intre cei mai de frunte dintre acei 40, corespondentele pune pe dnii Besanu, Liviu, Grecu, Bordanu, Tempea, frati Antonescu etc. Asia dara, nu este nici-o mirare că a cadiut dn. Simonescu si alti candidati ai partidei romanesci, daca insii romanii au votat in contra loru.

Acestea sciindu-le, continuam cu cele ce aflam in raportu.

La alegerea medicilor comitele-supremu facu intrebarea, că voiesce congregatiunea a impoternici pe comitele supremu, că in numele ei se denumésca pe medicii cercuali. Membrulu Rezeiu dice: „Legea despre autonomi'a comitatelor dà congregatiunei dreptulu a face alegerea prin votul membrilor. Noi ne sustinemu drepturile garantate prin lege si nu ne invoinu la derivarea acestui dreptu.“

Partid'a gubernamentală se si sculase in modu tumultuosu, că se asecură pe comitele-supremu despre voi'a de a'lui inzestra cu acestu dreptu, dara comitele-supremu i opri dela acestu pasu miserabilu prin enunciatiunea: cum-că daca numai unu membru nu se invioiesce la investirea comitelui supremu cu acestu dreptu de denumire, elu nu pote decide acésta intrebare prin majoritate, ci va supune pe medici la alegere, pentru-că asia li spune legea. Au urmatu apoi alegerea medicilor si dupa terminarea aceleia intréba comitele supremu congregatiunea, că voiesce ea a'i preda dreptulu denunirei pentru posturile de vice-notari ai comitatului si adjuncti la pretori, precum au facutu acésta si congregatiunile de mai nainte. Atunci amu vediut cum-că intentiunea spulberatului Tabajdy e a casciga unu actu de incredere pentru sine, că-ci totu acea lege, pe carea si elu a sustinut'o cu câteva minute mai inainte la posturile medicilor cercuali, dà ansa majoritatei a o calca, numai că se pótă casciga unu votu de incredere.

Membrulu Rezeiu deplinu orientat despre intentiunea comitelui supremu se sculă si intr'unu tonu seriosu, dara plinu de marcati despreutore ale unei tactice atât de necalificabile dice: Drepturile membrilor congregatiunei de a alege ampliatii sunt inalienabile; de aceea aceleia se potu numai folosi, dara nici candu nu se potu preda altora; folosirea dreptului de alegere nu pote se se estinda pâna la rapirea totu acestui dreptu dela altu alegatoriu, si noi in punctul ingerintiei ilegale de a auctorisa pe comitele-supremu si cu voturile nostre, trebuie se declaramu, că pe partid'a gubernamentală mai puçinu a'nu aflo démna de acésta incredere, era pentru persón'a dlu comite-supremu in carea dicu gubernamentalii că au incredere deplina, noi dupa trecutulu, seu dupa faptele sale, dupa fia-care pasu alu activitatiei sale in care vede si orbulu urmele ostilitatei si persecutiunii nostre, noi nici cea mai mica sfarîma de incredere nu mai avem; dreptu aceea propun, că vice-notari si adjunctii pretoriali se se aléga conformu dispositiunei legii. Dlu Tabajdy declara, că nici nu primesce increderea din partea dlu Rezeiu si sustine, că intre posturile care sunt a se implé prin alegere, nefindu insirate si cele de sub intrebare, congregatiunea pote absta dela dreptulu seu si a concrede implerea acestor posturi comitelui-supremu.

Mai multi patrioti (?) grabira tîraindu-se a depune la picioarele comitelui-supremu dreptulu de alegere garantat uor prin constituinea tierei. Membrulu Brediceanu le dice: Atata ar trebui se sciti, că intre cele mai valoróse institutiuni constitutionali ale tierei, dreptulu de alegerea functionarilor e cea mai puternica spada in man'a cetatianu-

lui, că-ci elu ii asecură o dispositiune suverana de a decide prin cine se fia mantinuta ordinea publica, prin cine se fia condusa administrati'a si se fia judecatu cetatianulu. Candu s'a asiediatu acestu dreptu de alegere in temeli'a constituinei nostre, noi romanii n'amu avutu parte de aceste drepturi, nu le-amu folositu in acésta sala, fiindu-că nu eram nobili; de si mosi de stramosii nostri inca si'au versatu sangele si si'au jertfitu averile pentru intemeierea loru. Intre unguri cari asemenea s'au luptat pentru domnirea acestor drepturi ne-au mai remas, priviti pe acesti pareti portretele mai multor barbati bine meritati; dar acestia deca ar putea se ve védia si se ve audia cum desconsiderati acestu dreptu atât de valorosu, ve asiguru că si'ar intorce faç'a de cătra o degenerare asia dejositore. Tota lumea civilisata, toate statele cari progressedia pe terenul constitutionalu, toti patriotii, totu omulu cu minte recunosc dreptulu de alegere că cea mai scumpa si valorosa arma a cetatienilor; toti se lupta că se castige acestu dreptu si voi voiti a ve desbraça de elu in favorea unui functionari alu statului, carele e supusu dupa lege la control'a si critic'a membrilor congregatiunei inzestrati cu acestu dreptu. Dar candu puteti decide: „că vomu alege numai astu-feliu de ampliati cari sunt placuti dlu comite supremu, atunci puteti se ve bateti jocu si in altu modu de dreptulu vostru de alegere. Ve facu inse atenti, că nu este asia usioru joculu cu unu dreptu atât de santu, elu caracterisidia demoralisatiunea factorilor constitutionali si-i duce la tempirea totala a simtiului patrioticu constitutionalu. Adi rideti nebunesce, in timpi critici insa veti vedea, că acei ce au desconsideratu institutiunile constitutionale si ale libertatei civice, nu voru sari intru aperarea loru. Totu din acésta timpire a simtiului constitutionalu au rezultat si nascocirea fantomelor de periclu, calumnile de tradare, si inventivele sionistice in contra nostra, pentru cari candu gatati cu un'a, cautati alta forma, altu pretextu, că se continuati asupirile nedrepte in contra nostra a toturor, cari au scrisu si au disu că suntemu tradatori de patria si avem tendintia a derima integritatea statului; le-au nascocit u'omeni sreti, reuatirosi, pentru-că se le crédia prostii.

Eu dreptulu meu de alegere nu'lau nimerui, cu atâtua mai paçinu la asia omu că dlu comite supremu. Legea municipală recunosc dreptulu de alegere alu congregatiunei că regula la implerea posturilor si numai că exceptiune determina dreptulu de denumire alu dlu comite supremu pentru oficiele de manuipulare si de servit; nime inse nu trage la indoiala, că puterile de sub cestiune nu cadu in cadrul §. 65 alu legei municipale, că-ci atunci nu s'ar cere abdicarea congregatiunei dela acestu dreptu. Pe bas'a acestora partinescu propunerea dlu Rezeiu". Greculu Döme inca cu stropii din balta pe reverenda cu citatiuni din „pascalia" se alatură la propunerea ungurilor liberali dupa o intortocare de vorbe ce mirósia a ametiala spirituala.

(Va urmă.)

Sibiu, 1 Januariu st. n. 1884. Anul se incepe in liniște posomorita, visitele vesele de odinioara dela anul nou, care in cursulu anilor din urma incepusera a se totu rari, astadata abia se mai vedu intre cei mai de aproape consangeni. Se introduce si pe la noi usulu de a numera căte o sumusiora la cas'a saracilor din locu, cu conditiune că se scape de visite. Multi facu asia si cu onomastic'a loru. Totu atâtea simptome in societate, colo de neincredere, pe aria din desgustulu produsu prin timpurile vitrege, prin estraordinari'a inmultire a grijilor vietiei si a laborei neconitenite, era mai virtosu prin cumplit'a pressiune a sistemei politice actuale, care face că ne in credere a omului in omu se nu fia cu nimicu mai puçina de cătu era ea sub absolutismulu dintre anii 1850 pâna la 1860; era acumă in urm'a alegerilor municipali acea neincredere va deveni si mai negra, si mai ghiatiosa.

Cu anul nou diariile unguresci aducu si program'a nouilui diariu de impaciuire. Dupa scirile particularie mai prospete ce avem si despre acea intreprindere, planulu de operatiune s'a modificat in cătuva, s'au angajatu si unu altu redactoru. Cei lumi se ajute intreprinditorilor, cătu lucrédia in cugetu curat si se'i apere că nu care cumva se cadu in vreo cursa rea. O dicemă acésta mai virtosu din cauza, că si pâna acumă se audira voci chiaru si dela magiari, u'omeni de greutate, cari isi descopere temerea, că si din acésta incercare se va alege totu numai ce s'au alesu din cea dela 1871 candu disese comitele Andrassy, că pe elu

impaciuirea romanilor l'ar fi costatul numai nouii florini; dara s'a si alesu nimica din ea, sau cum dicu brasovenii pâna in dio'a de astazi, s'a alesu unu „Vifelim", cu care ambla baiatii pe la Craciun la colindat. Că incercarea impaciuirei din partea gubernului ar fi seriosa, nu o crede nici-unu sufletu de romanu, din căti isi mai aducu aminte de cuventele ministrului Tisza pronuntiate inainte pare-ni-se cu 5 ani in un'a din siedintele camerei deputatilor si de atunci repetite la alte ocazii: „Eu nu ceru simpatia nationalitatilor, ci supunere si ascultare de legi; éra daca ele nu aru face acésta, gubernul va sci se'i silésca, pentru-că se'si implineșca datorintele de cetateni ai Ungariei."

Adeca totu că imperatulu Nicolae cătra poloni, că si cum aceste nationalitati din Ungaria si Transilvania si-ar petrece tota vieti'a loru numai in comploturi si rebeliuni că polonii emigranti.

De alta parte se scie totu asia de bine, că minimulu ce pretindu chiaru si romanii din Ungaria propria, cu singur'a exceptiune a unei cetisiore de renegati este: executarea exacta a legei de nationalitate in toti §§-ii ei, apoi schimbarea legii electorale din Ardealu si infrenarea cu mană tare si cu brațu inaltu a ori-carui amestecu si pressiuni gubernamentali asupra alegerilor, remanendu alte cestiuni deschise. Celu ce va realisa implinirea acestor conditii, va deschide calea impacarei, cine nu, nu. Cu favoruri administrative si cu inaintari in functiuni nu se mai castiga nici poporul romanescu, decatul poate nisce gagauti.

Dela Budapest'a ni se scrie, că escel sa dlu mitropolitul Mironu Romanu a fostu septeman'a trecuta acolo, dara a statu forte puçinu in capitala.

(Concursul asociatiunei transilvane). In urmarea publicarei acelora, la bursele de studenti si ajutoria la invetiaci si sodali au concursu 160 persoane de ambele sexe! Mai totu suplicele instruite cu atestatele cerute in concursu, classificarea si examinarea lou a datu de lucru mai multe dile secretariului referente, era comitetul abia le dete de capeta in cinci siedintie, fiare de căte doue ore. Era greu a nemeri din toti lipsitii pe cei mai lipsiti; de aci apoi se nascu si diversitati de pareri. Atestatale unora, mai alesu cele scolastice nu erau nicidcum in regula. La ajutoriulu pentru sodali au concursu si doi misteri; semnu forte reu acesta pentru profesionisti, dara au trebuitu se fia refuzati. La bursele si ajutorele pentru fetite au concursu siese inse. Sodali 16. Invetiaci la profesioni 45, unii forte tardiu dupa terminu. Din muntii apuseni la cele 200 fl. n'au concursu nici acum in alu treilea anu dupa treiseci de publicatiuni in patru diarie romanesci, nici-unulu, era unicul dela A. Juli'a n'a respunsu conditiunilor. Resolutiunile se voru inainta la fiare suplicantu, se voru publica si in „Transilvania".

Cum ne cunoscu Francesii.

Reproducemă acésta critica dupa „Telegrafulu" din Bucuresci. Amu dorí că ea se ajunga la cunoștința tuturor romanilor căti se mai afla in rataci'a si nefericit'a parere, că si cum națiunea romanésca ar fi si ajunsu asia curendu, că popórale cele mari se'i cunoscă originea, istoria, limb'a, gradulu civilisatiunei atât de bine, cătu publicistii si toti literatii nostri se remana pe viitoru scutiti de marea ostenela de a informa neincetatu si a corege necurmatu multimea de absurditati si fabule căte se mai propaga despre noi pe fia-care di, atâtua din nesciintia grósa cătu si din reutatea hostila.

„Cine aude că in Paris petrecu la doue mij de Romani, ar avea dreptulu se credea că Romanii, tiér'a si limb'a loru se fia cunoscute de toti cetatienii de pe malurile Senei, cari au trecutu prin vreuna din scólele medie seu superioare in, care se afla o multime de Romani. Sub acestu punctu de vedere inse Francesii sunt unu adeverat fenomen, adeverata minune pe pamantu.

Nu numai că curiositatea omului cultu si cu dorint'a de a sci, lipsesc aproape cu totulu in, cătu privesc cunoștința despre popórele cari traiescu afara de sub ocrotirea republicei loru; dar au curagiul de a scrie despre lucruri cari le sunt cu totulu necunoscute, scriu si spunu lucruri minunate. Avându cunoștința despre nesciintia sa, nu se pune se caute in carti, că se pótă studia si se scie cum e starea adeverata a lucrului despre care vrea se scrie.

E unu lucru intr'adeveru ciudatu, si care merita observatiuni psichologice. Nu e vorba că vreunu expeditoru dela posta va adauge pe o scrisoare adresata la Bucuresci indicatiunea Asie.

Nu e a se scandalisa pote nici chiaru candu dela municipalitatea Parisului se primescu publicatiuni sub adresa ca acesta:

Monsieur le Ministre de l'intérieur de Roumaine.
à Bucurest.

Autriche-Hongrie,
ou en Autriche;

dar nu poti se nu te indignedi candu in carti scrise de celebratii, in manualele de scoala forte respandite si forte apreciate vedi lucruri de pe alta Lume.

Elisée Reclus, vestitulu geografu, la 1876 afila ca „*L'origine de ce peuple (les Roumains) de langue latine est encore enveloppée de mystère.*“ Pentru marele geografu originea nostra e unu obscuru misteru. Acestu misteru vrea se'lui imprascie prin nisice teorii absurd si contrarie cu totulu resultate loru sciintiei, cari au remas de altu-felu cu totulu afara din socotela marelui geografu.

O noua proba de usiurintia cu care scriu unii francesi despre lucruri pe cari nu le sciu si nu se silescu se le scie, este unu manualu scolasticu, care are o mare reputatie si este forte respandit.

Cahier d'une élève de Saint-Denis.

Cours d'études complet et gradué d'éducation a suivre en 6 années, soit dans le pension soit dans la Famille par deux anciennes élèves de la maison de la Legion d'honneur et Louis Bande, ancien professeur au collège Stanislas. — XII Sixième année.

Second semestre (Blanc uni.)

Notions élémentaires de Philosophie. — Histoire de la Philosophie. — Complément de la Philosophie. — Philologie des langues européennes....

Sixième édition.

Paris, Bibliothèque d'éducation I. Hetzel et Co. 18 rue Jacob.

la pag. 232 : { Chapitre 1-er.

Langues néo-latines.

11. Les langues néo latines.

Limbele romanice sunt siese pentru autoru, a cincea e *Le valaque*, a 6-a *Le roumanche ou ladin*. Vorbesce apoi despre fia-care in specialu si ajungendu la romana dice :

„§. 5 le Valaque.

„On peut subdiviser le valaque en plusieurs dialectes :

„1° Le valaco-Moldave, què est parlé dans la Valachie et la Moldavie.

„2° Le mando-valaque, usité dans une partie de la Hongrie.

„3° Le ventro-valaque, qui est employé au sud du Danube.

„Le valaque est très-mélangé; mais la moitié de son dictionnaire se compose d'éléments latins. „Le reste est emprunté au grec, aux langues slaves et à quelques langues de l'Asie.

Acesta divisiune in dialecte este totu ce pote fi mai originalu, dar in acelasi timpu totu ce pote fi mai absurd, mai fantasticu.

Apoi spune ca : Le valaque etc. pentru a face pe elevi, ca-ci pentru elevi e facuta carte, se intieléga mai bine asemenea intre limbele neolatine intre dñsele si cu latin'a, pune sub ochii loru Tatalu nostru in tota aceste limbi pusu in paralelu cuventu cu cuventu. Aci inse roman'a este pusa cea din urma si in locul penultimei este *Roumanche*, de si mai susu spusese ca acesta limba este „la moins remarquable de ce groupe.“ Se pote inse ca aci sunt puse limbile in ordine dupa gradulu de asemenea cu latin'a; in acestu casu ordinea e buna, ca-ci Tatalu nostru romanu alu dlui Bande se asemana in adeveru puçinu cu *Pater noster* latinu. Se asemana asia de puçinu, in cau tucovoru fi chiaru dintre Romani cari se-lu intieléga. Priviti-lu :

„Valaque: Ozne (otce) nashe (nasi) ishe (iye) iessi na nebesse (nebesshe) nasuetise (da svetitia) ince (imea) tuoye (tvoe); napredet (da pridet) tzuar stuo (zarstro) tuoge (tvoe), dadavet (da budet) volga (volja) tuoja (tvoja) jako na bessi (nebesshe) y na semil (zemii) hleb nash (nasi) nosostri (nasustui) dash (dajd) nam danas (dnes) y ostani (ostavi) nan dolgi (doghi) noshe (nasia), jakoshe (iako je) yme (y nei) ostauliamo (ostavliaem) doljsnikon (doljnikom) nassim (naçim) a nanavedi (ne vodi) nas uanapast (v napast): nau (no) isbani (izbavi) nas o (ot) tlakonago (lukavago).“

„Le rapprochement que nous venons de faire de ces langues avec le latin et le français servira, plus que toutes les explications à témoigner de l'origine et de la similitude de ces langues.“

Acesta este in limb'a slavona, dar cu forte multe gresieli tiparitu. E curiosu a sci cum s'a lamurit in spiritulu eleveilor dela Saint-Denis

asemanarea limbei romane cu latin'a si cu celelalte limbi neo-latine. Probabil ca nu s'a facutu lumina mai multa asupra acestei asemanari in mintea eleveloru, de catu lumina era in capulu autorului acestui manualu.

(„Telegrafulu“.)

Nici inainte cu trei si cu patru sute de ani, pe candu limb'a slavona domnia in biserica si in afacerile publice romaneschi, o batjocura mai mare nu s'ar fi pututu face limbei si nationalitatiei romaneschi, dara nici-o ignorantia si lene mai rusinatòria nu ar fi prajitul nasulu aceloru professori francesi, cari au aragonia de a se tinde mai invetiati de catu toti invetiati pamantului. Amu si nedrepti, daca in casu acesta amu presupune reutate si tendentie politice, bunaora ca la Rösler, Hunfalvy et Consortes, dara din nesciintia potu urma rele ca si din reintia. O suta ani de candu romanii din România frecuenta Parisulu si lasa acolo sute de mii pe fiacare anu; dara acei professori n'au aflatu cu cale a intreba vreodata in vietia pe vreunulu din ei : Care este limb'a vostra, sau : Cate limbi aveti voi? De ar fi fostu nisice selbatici din Americ'a ori Austri'a, mai curendu i'ar fi intrebaturu. Eca, asia se discreditada istoria, geografa, etnografia si literatura.

Militaria.

(Urmare).

e) Acela alu carui frate a murit in activitate de serviciu, sau s'a reformatu, sau s'a trecutu in pozitie de retragere pentru rane primele cu ocaziea serviciului, sau infirmitati incurabile contractate in serviciulu armatei.

Elementele cerute pentru a se acorda acesta dispensa sunt destulu de claru prevedute in textulu legei chiaru.

Trebue mai antaiu ca tenerulu ce invoca acestu motivu de dispensa, se fi avutu unu frate mortu in activitate de serviciu, era nu si in resvera sau pe timpu candu elu se afila lasatu in concediu la vatr'a sa pana la implinirea termenului de a fi trecutu in resvera, ori in concediu de convalescentia pentru casu de bôla capetata din cause straine serviciului; alu 2-lea, ca reform'a, pentru gradele inferiore, se fia provenita din infirmitati incurabile capetate in timpulu serviciului si din caus'a lui, avendu astfelui dreptulu la reforma cu biletu modelu Nr. 1, si la pensiunea de reforma preveduta de legea din 3 Iuliu 1865, ca unul ce nu s'ar mai putea hrani singuru; alu 3-lea, ca retragerea, pentru oficeri si asimilati, se fia provocata de rane primele cu ocaziea serviciului si din caus'a lui; alu 4-lea, ca infirmitatea fratelui se fi incurabila, contractata asemenea in timpulu si din causa serviciului, si ca aceasta infirmitate sau ranire se impedece pe reformatu de a se putea hrani; alu 5-lea, si in fine, ca militarulu aflatu in vre-una din conditiunile de mai susu se nu mai fi dispensat cu acelasi motivu pe vre-unu altu frate alu seu.

Militarii disparuti in timpulu luptei in casu de resbelu si a caroru urma nu s'a pututu afla dupa incheierea pacei, sunt considerati ca morti in activitate de serviciu si dau dreptulu la dispensa fratilor loru.

Asemenea reservistii morti sub drapel, in casu de resbelu, sunt considerati ca morti in activitate de serviciu si dau dreptulu la dispensa fratilor loru urmatoru.

Militarii morti pe timpulu desertarei sau pe timulu candu isi facu osand'a pentru acestu faptu, cei morti in diferite inchisori militare sau civile in cari se gasesc detinuti in bas'a unor sentinte judecatoresci pentru delicti sau crime de orice natura, ca si cei ce se sinucidu, nu dau dreptulu la dispensa fratilor loru, cau'a mortiei loru nefindu o consecinta a serviciului militar. Asemenea gradele inferioare reformate cu biletu de concediu. Nr. 2, nu dau dreptulu la dispensa, de ore-ce infirmitate a loru chiaru in casu candu ar fi capetata in timpulu serviciului, nu este insa si din caus'a lui.

Tinerii cari posedu diploma de doctoru in medicina, licentiatu in farmacie si veterinarie, dar carii in momentulu tragerei la sorti nu voru fi naturalisati romani, sunt datori a satisface la obligatiunile serviciului militar in bas'a art. 2, al. II din legea de recrutare, avendu dreptulu a beneficia de reducere de termenu prevedute la art. 22 bis, 58 si 59 din aceeasi lege, dupa titlurile ce ar poseda si scólele ce ar fi trecutu.

Ei insa sunt repartisati pe la companiele sanitare, neavendu dreptulu de a invoca prerogativele acordate acestorui classe de tineri prin lege oficerilor de resvera, pe catu timpu nu indeplinesc si conditiunea de naturalisare ceruta prin art. 5 din

legea de inaintare, spre a putea obtiné gradele corespondiente titlurilor academice ce posedu in corpulu oficerilor sanitari de resvera.

§. 14. Dispositii generale privitoare la dispensele enuntiate mai susu.

In principiu, copii naturali nerecunoscuti n'au dreptulu la dispensele prevedute de aliniatulu b, de sub art. 18 din lege, si nici nu potu dispensa pe fratii loru, daca s'ar afila in veri-unulu din casurile prevedute de aliniatete a, c, d si e de sub acelasi articolu.

Copii naturali din acelasi tata si mama recunoscuti legalmente, conform regulelor stabilite de codicile civili, se bucura atatul ei catu si fratii loru de dispensele acordate de legea de recrutare, daca se gasesc in vre-unulu din casurile prevedute de acesta lege.

Copii adoptati legalmente dupa tota forme prevedute de codicile civili, era nu numai prin testamente sau alte acte de donatie, se bucura asemenea de drepturile acordate de legea de recrutare ca si copii legitimi, intru catu adoptiunea a fostu facuta mai inainte ca copilul adoptat se fi implinitu etatea de 18 ani.

Doi sau mai multi copii nascuti in necasatorie din aceeasi mama si recunoscuti legalmente, se potu dispensa in conditiunile legii pentru sustinerea mamei loru. Nu se potu dispensa insa intre densii, ca avendu frate sub drapel, celu mai mare intre orfani, etc.

Copii naturali nerecunoscuti legalmente de tata, nu au dreptulu de a fi dispensati.

Candu sunt mai multi frati in aceeasi conditiuni, asemenea ei nu se potu dispensa intre densii.

Se va observa asemenea, ca dispensele prevedute la aliniatete d si e din lege se se acorde numai fratelui imediatu urmatoru si aflatu in vietia, neputendu-se resfrange si asupra fratilor urmatori, de catu numai candu acelasi casu se va reproduce in aceeasi familie.

(Va urmă.)

Sciri politice din strainatate.

Acelea lipsescu astadata aproape cu totulu, era cele care ar fi, se reduc aproape numai la faime nesigure, sau la evenimente care abia acum isi iau inceputul. De ex. profetulu Mahdi dupa ce batuse de repetitorii trupele vice-regelui, se apropiu catre Egiptu, pana acum inse nu scie nimici se spuna pana unde va fi ajunsu cu trupele sale golane. Despre bataile ulterioare ale francesilor cu anamitii nu se mai scie nimicu positiv.

— In Irlanda asia numitii resbunatori se armada in contra anglilor.

— Din Herzegovina era sciri turburose, invelite inse in mare misteriu.

— Din Russi'a se scrie, ca polonii dauerasi de grija gubernului aproape in aceeasi masura ca si nihilistii, dara se si iau asupra loru mesuri aprige cum le sciu lua muscalii.

Sciri diverse.

Hatieu in 20 Decembrie 1883.

— (Doua necrologe). Ve spusu din capulu locului, ca n'amu de a ve impartasi ceva in bucuratoru, sau ceva politicu, ori socialu sau economicu ori nationalu, ci cu anima intristata prindu condeiu in mana spre a comunica prin acestu „Diariu“ cu onor. pub. cet. jefuerile din septeman'a trecuta, ce crud'a mormane fara mila le a comis in doue case si prin acestea in opidulu intregu.

In 14 Decembrie veni tiran'a mormane cu alu seu spiritu ghetiostu si ca unu barbaru rapi pe unulu dintre elevii scolei granitorescii. Soreta cadiu pe mandrul si istetul Isidor Borha, fiul dlui advocatei Savava Borha.

Lasandu in lacrimi de durere pe langa parintii Savava Borha ca tata si Lucretia Ratiu mar. Borha ca mama, pe dlu protopresbit. Ioanu Ratiu cu sogia Teresia ca mosiu si buna; unicul fiu, unicul nepot a disparut dintr cei vii si nu mai este.

Ilu jelescu consoaci si eu totii ii pastram memori'a. A apusu stelutia cu talentul seu, remasera mijloacele prin cari potea deveni luceferu alu romanismului.

Astu-feliu se nimicesc sperantile nostre de prospere si inaintare.

Abia trecuta catreva ore dupa frumosa ingropatiune a lui Isidoru si nemilos'a mormane era ca si bate la usi a unei rose.

In 16 Decembrie la mediul noptii, candu totulu e linisit, mormane mai rapi si pe cea mai gingasia flóre a opidului Hatieu, pe nobila, incantatoare si gratiosa

dsior'a Fira Balasius, fiic'a dlu directoru de politie George Balasius. Ea a parasit acésta lume trecătoare fără se fi folositu de sciintile castigate la cursulu de preparandia, în urm'a unui morbu greu de cîteva septemani.

Amara e mórtea candu omulu e june!

O flóre! de ce ai lasatu pamentulu asia curendu?!

Nici-unu respunsu!

Spiritele toturora sunt intristate si acelasiu vely de doliu infasiura ânimile nôstre.

Pompós'a imormentare a repausatei a urmatu in 6/18 Decembre in dio'a de St. Nicolae, asistandu unu publicu fôrte numerosu, societatile meseriesilor si a pompierilor.

Servitiul divinu l'au seversitu dn. protopresb. Ioanu Ratiu si George Ciuci. Cosciugulu cu remasitiele pamentesci l'au dusu 12 juni cu conductu de facile.

La mormentu corulu vocalu a intonatul jelică poesia „O fata pe patulu de mórte“ (de A. Muresianu), care a storsu lacrimi de durere din ochii toturora.

Astu-feliu i a fostu festivitatea funebrala.

A disparutu si nu mai este. A lasatu in lacrimi — in lacrimi de durere: pe tatalu George Balasius, pe mam'a Fira Balasius, pe surorile: Irina si Mina maritata Dominicu Ratiu, pe unchii: J. Balasius jud. reg. pens. cu soçi'a sa, Todoru Stanislavu majoru pens. cu soçi'a Mali, Mariutia Popu, Maria Stanislavu, marit. Joanu Casanu că matusie, Susana Popu marit. Marcu Ivascu, dr. Demeteru Balasius not. la jud. cerc. din Teregov'a, Avramu Cassanu c. r. majoru, Ida Balasius, Susana Balasius marit. Barsanu, George Balasius supra-locotenente Alis. Balasius locot. in res. etc. că veri si verisioare cari toti o plangu si o jelescu.

In fine amicele si amicii ii dau cea din urm'a sarutare si i lasa lacrimi de durere pe scumpu i mormentu depunendu'i cuvintele aurite: Scumpa Fira! nu te vomu uită!

(Compatimitoriu.)

— (Invitatoriu). Despartimentulu cerc. X. (Clusiu) alu „Asociatiunei transilvaniei“ va tînă adunarea sa generale de estu anu in Clusiu la 28 Decembre v. (9 januariu n. 1884) in localitatea casinei romane din locu. Sunt rogati dreptu aceea p. t. domnii membri din acestu despartimentu cum si alti amici ai literaturei rom. si culturei poporului rom. se binevoiesca a se presentă la cestiunat'a adunare in numeru cătu mai completu, mai alesu fiindu a se face si restaurarea trienale a directorului. La totu casulu ne magulim cu sperarea, că si domnii impedeceati de a se infaçiosia nu voru pregetă a sprigioni si mai departe, prin tramitera competentiei de membru, asiedimentulu culturale celu mai de frunte alu Romanilor din Austro-Ungaria.

Clusiu, 27 Decembre n. 1883.

Dr. Gr. Silasi, Bas. S. Podoba,
direct. desp. act. desp.

Corespondentie particularie ale „Observatoriului.“

Din comitatulu intrunitu Bistritia-Nasaudu.

Domnule redactoru!

Inca in tóm'a trecuta pe candu cavalerulu Ferd. Hössler patimia de unu morbu fôrte greu in Clusiu, diariul dvóstra adusese scirea că densulu ar fi fostu suspendat din postulu de comite-supremu alu intrunitu lui comitatul Bistritia-Nasaudu. A fostu amenintiatu cu suspendarea si inca dupa cum se crede in decursulu concediului de 3 luni, cerutu pentru de a'si caută de sdruncinat'a sanatate. Se dice că amenintarea, folosita togmai candu a trebuitu, i-a ingreunat si mai tare morbulu, incătu nu preste multu a si morit.

Ce a potutu fi caus'a amenintarei lui? Se dă cu socotél'a că numai enuntiarile verbali ale concluselor congregatiunei luate de cătra adunarile municipali, din cauza că repausatulu cunoscendu tôte trei limbile transilvaniei, le si formula pe acelea in tôte trei.

Cu mórtea dreptului comite Hössler comitatul nostru a intrat in periodulu nacasului, adeca in stare de provisoriu Faimosulu baronu Desideriu Bánffy comite supremu alu comitatului unitu Solnocu-Doboca este astadi totuodata si prefectu alu acestu comitatul intrunitu Bistritia-Nasaudu. Acestu domnu pâna in 20 Dec. a. c. nu facuse in acestu municipiu nici-unu lucru din care se'si pô'a formá cineva in conscientia vreo parere despre sentimentele si planurile lui; eu tôte acestea la noi totu s'au ofat si pâna acum ómeni carii apucaseră a'i scorci renume de omu dreptu.

Dreptatea si a retatuto in 21 l. c. dio'a restaurarei amploiatiloru municipali; dio'a inmormentarei limbei romane, că ceea ce-a fostu multu puçinu respectata pâna acuma; diu'a fatala in care dn. comite Bánffy prin dreptatea sa a rapitul pentru totudeauna 2 posturi cardinali din manele Romanilor si anume: postulu celu mai poternicu pentru noi de protonotariu si postulu de alu II-lea asessoru la sedri'a orfanale; in cari cu ajutoriulu cotidianu, „sic volo“ cu poterea a bagatu 2 Ungari. Protonotariulu dela infinitarea nobilului districtu alu Nasaudului si pâna astadi asiadara in decursu de 20 ani a fostu cu demnitate ocupatul prin zelosulu si activulu dn. N. Besianu, care de acum va functiona numai că exactoru in municipiu.

OBSERVATORIULU.

Asemenea si asessoratulu tînute pâna acuma de Doroteu Cimbulea, omu de oficiu, bunu de péna, care cu mare greu a devenit alesu că vice-notariu la sedri'a orfanala. Protonotariulu a trebuitu puru si simplu se'si dea demissiunea din acelu postu, fiindu-că nu sciuscunguresce. Cu tóta nesciinti'a ungurésca administratiunea comitatului a fostu exemplara, fiindu-că a cunoscutu relatiunile fôrte bine, atâtul ale Romanilor cătu si ale Sasilor; ba pe ale acestora togma asia de bine că si vice-comitele sasu dn. Lani, pe care de multe ori l'aferit de a face pasi gresiti, cari ar fi avutu urmari triste. Resplata óre se fia? La postulu de protonotariu a competitatu dn. Jochima Muresianu advocatu si secretariu alu fondurilor granit. din Nasaudu, precum si unu anume Pántzel din Deesiu, mana dréptă a dlu baronu Bánffy. Unu lucru tare misteriosu a trebuitu se fia, că dlu Muresianu nici in candidare n'a venit, si astu-feliu Pántzel fu proclamatu de protonotariu. Nu se scie care a fostu caus'a acestei draci, dupace dlu Muresianu a declarat celoru 40 si câtiva membrii romani ai congregatiunei cari l'au rogatu se concurga cum-că va primi postulu amentitul, pâna acum nu se scie; dar trebe se ésa la lumina. La postulu de asessoru orf. a venitul Aleșandru Bodu fostu jude adm. in desfintatulu cercu alu Sieului-mare (Nagy-Sajó). Asia dara orasului Bistritia de aici inainte va avea mai multu cu 2 Unguri; éra administratia ottului Bistritia-Nasaudu a capatatu prin acesti 2 domni doue confessiuni administrative, care de care mai mari si mai simtitore pentru toti si in specie pentru noi Romanii.*)

Pessimistulu.

Budapest'a, 28 Novembre 1883.

Publicul roman va binevoi a'si aduce aminte că societatea literara Petru Maior, a tinerimei romane din Budapest'a, parte din recunoscintia cătra fericitulu patronu alu carui nume 'lu pôrta, parte din consideratiuni materiale, inca in an. 1880 si-a propus a edâ, pentru ántaiadata: cu litere latine opulu intitulatu. Istoria pentru inceputulu romanilor in Daci'a, de Petru Maior. Greutatile impreunate cu noua editie a acestui opu, nu s'au prevedutu la inceputu si astu-feliu realizarea propusului din 1880 s'au amanatu pâna acum.

Credemu că nici acum nu e prea tardi.

De altumintrelea ne grabim a aduce la cunoscinti'a publica, că opulu de mai susu a esitul de sub tipariu in 2000 de exemplare, dintre cari, de si in anulu trecutu, ne-am luat voia a apelá la bunavointia onoratului publicu, pâna acum abia s'au prenumeratul vreo 600.

Cuprinsulu cartiei este de o valóre neindelnica si, o spunem cu placere, că esteriorulu inca coresponde cuprinsului.

Forma-i este oblonga, octavu mare, cu 343 de pagine, hartie alba fina si tipariu cu litere ciceru si garmondu, cetéte.

Pretiulu unui exemplariu legatu este 2 fl. 50 cr.; era brosiuratul 2.

Folosulu, prin procurarea acestui opu, că si scopulu retiparirei este îndoitu. Întaiu, cetoriulu are ocasiune de a cunosc in parte, trecutulu némului nostru respective originea lui, éra societatea nostra ar avé unu castigu materialu, cu ajutoriulu caruia, are de cugetu a-si imbogati bibliotec'a, carea astadi nu corespunde pedeplinu cerintelor.

Încătu respunde cuprinsulu istoriei de sub cestiune adeverulni realu, nu este datorint'a, dar pôte nici competinti'a nostra se-o spunem. Atâtul inse constatam că ea se pote privi că o reactiune la nedreptele hipotese sustinute, mai alesu de istoricul germani Sultzer Engel si Eder, despre originea romanilor.

Estreme au fostu parerile respectiviloru scriitori straini, estreme au trebuitu se fia si cele opuse. Ori-cum ar fi inse: valórea opulu este mare pentru ori-care romanu si merita că se ocupe locu in bibliotec'a fia-caruia; cu deosebire pentru bogatia de materialu istoricu ce cuprinde.

Radimati deci pe valórea opulu: de nou ne luam voia o atrage atentiunea onoratului publicu asupra lui si'l urogam se binevoiesca a'l ucomandá in dimensiuni cătu se pote mai mari.

*) Cele coprinse in a dou'a parte a scrisorei nu le publicam, pentru că se nn ve facemu reu in locu de bine: Desbateti lucruri de acestea dv. pe acolo in cercuri private si cătu mai desu; căci si pe la dvóstra ómenii se destépta fôrte tardi, nu in óra a 11-cea cum dici dta, ci chiaru si dupa a 12-ea.

Ce ómeni ati ayutu in comisiunea candidatore? Daca romanii din comitatulu Sibiului nu s'ar fi intielesu omenesce cu sasii, ar fi potutu se remana fara nici-unu functionari de nationalitate romanésca.

Este regula generala de candu lumea, că actiuni politice n'au se preponderedie simpatile si antipatiile, ci interesele reciproce. Se mai invetiamu si noi celu puçinu atata din sciinti'a politicei.

Scriindu acestea, ne aduce „Siebenb.-deutschess Tageblatt“ scirea positiva dela Bistritia, că sasii cu romanii au avutu intielegeri prealabili, daru unu singuru sasus ia tradat, apoi că in óre de alegeri sasii si romauii s'au portat facia cu prefectulu că mamaligari. Red.

Condițiile referitoare la rabate, sunt totu cele vecchi, adeca la 15 exemplare 1 legatu, éra la 10 exemplare 1 brosiurat. (Comandele au se se faca de a dreptulu la societate, Budapest'a, Váczi ucza 13.)

Deodata cu acestu apelu profitam cu placere de ocasiunea de a da espressiune multiamitei nôstre acelorui stimabili domni colectanti, cari au avutu bunavointi'a a ne castigá mai multi abonanti in primavar'a trecuta.

Dr. Creniceanu, Gerasim Serbu,
presidinte. secretariu.

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

31 Decembre st. n. 1883.

Fonduri de Statu:

Banca Nationala (500 l.)	325.—
Societatea „Daci'a-Romania“ (300 l.)	407.—
Banca României (500 l.)	—
Soc. cred. mob. rom. (500 l.)	190 1/4
Soc. rom. de construct. si lucrar publice (l. 500)	234 —
Kent'a romana 1875 5%	1. —
Rent'a romana amort. 5%	92 5/8
Rent'a romana (Rurala conv.) 6%	—
Obligatiuni de Statu C. F. R. 6%	121 1/2

Cancelari'a NEGRUTIU in Gherl'a

deschide abonamentu pe anulu 1884 la urmatòriale diuaria, cari apară in propri'a redactiune si editiune:

„Amiculu familiei.“

Diuariu beletristicu si enciclopedicu-literariu cu ilustratiuni.

Va esi regulat in 1/13-a si 15/27-a di a fia-carei lune in numeri căte de 2—3 côle; si va publica: *Novele, poesii, ramanuri, aventuri picante, impressiuni de caleatoria, studii sociale, articluri scientifici* mai alesu din sfer'a economiei si a higienei de casa, *sciri din lumea mare* cu preferintă aceleia, cari interessa mai de aproape societatea romanescă, *principii de viață si notitie de petrecere*. Fia-care numeru va fi bogat si frumosu ilustrat. Pretiulu de prenumeratiune pe anulu intregu va fi numai 4 fl., pe 1/2 anu 2 fl., pe 1/4 anu 1 fl. v. a. Pentru România pe anulu intregu 10 franci platibili in bilete de banca ori in timbre postali.

„Preotulu romanu.“

Diuariu bisericescu, scolasticu si literariu.

Va esi regulat in 1-a si 16-a di (c. n) a fia-carei lune, in numeri căte de 1 1/2—2 1/4 côle si va publica: *Articlii din sfer'a toturor sciintielor teologice*, tractate dogmatic, istorice, juridice, morale, pastorale, dar mai alesu rituali, *predice pe domineci, serbatori si la diferite ocasiuni*, mai alesu pentru ocasiuni funebrale, precum si *schitia de predici*, si ori ce amenunte aplicabile in predici, *catechese si alte investiaturi pentru poporul*, *tractate pedagogice, didactice, studii si recensiumi literarie, sciri din sfer'a bisericësca, scolastica si literaria*. Pretiulu de prenumeratiune pe anulu intregu va fi 4 fl., pe 1/2 anu 2 fl., pe 1/4 anu 1 fl. v. a. Pentru România pe anulu intregu 10 franci platibili in bilete de banca ori in timbre postali.

„Cartile sateanului romanu.“

Pentru tóte trebuintele poporului romanu.

Va esi in fia-care luna căte una carte de 1 pâna 1 1/2 côle; si va publica: *Novele populare, istoriore, fabule, poesii, anedote, proverbii si alte amenunte de investiatura si petrecere, cunoștințe de economia, industria, higiena s. a., sciri din lumea mare*, mai alesu aceleia cari mai de aproape atingu pe poporul nostru. Pretiulu de prenumeratiune pe unu anu intregu va fi numai 1 fl. v. a., pentru România 2 franci 50 bani platibile in timbre postali.

Tóte aceste trei diaria deodata abonate costau pe anulu intregu numai 8 fl. v. a., pentru România 20 franci.

Accea, cari voru abona tóte trei diuariale seu baremi 2 din ele, voru primi gratis patru portrete frumosé pâna celu multu in 1 Maiu 1884; la din contra voru avé dreptulu de a'si pretinde se li se replatésca pretiulu de abonamentu dejá solvit. Afara de aceea abonantii diuarialor nôstre isi potu procurá cu pretiulu de jumetate tóte scrierile aparute in editiunea ori proprietatea nostra.

Numeri de proba se trimitu gratis ori cui.

Colectantii primescu in semnu de gratificatiune totu ali cincelea exemplariu in natura ori in bani.

A se adressa la **Cancelari'a Negruțiu** in Gherl'a (Szamosujvár), unde se mai afă inca de vendiare:

Nu me uită. Versuri pentru ocasiuni funebrale urmate de iertatiuni, epitafia s. a. Pretiulu 50 cr.

Poesii de V. R. Buticescu. Pretiulu redus (din 1 fl. 20 cr.) la 60 cr.

Istoria pentru inceputulu Romanilor in Daci'a scrisa de Petru Maior. Editiunea a treia intocmita prin societatea universitara Petru Maior din Budapest'a. (Numai căteva exemplare). Pretiulu 2 fl.

Poesii de T. V. Pacatianu. Pretiulu 1 fl., editiune de lux 2 fl.

Calendaria pe anulu 188